

אם דבריה של מרים היו מכוונים לנשים, היה צריך להיות כתוב ותען להן ולא ותען להם. אכן, כך כתוב בפסוק וזו לא טעות - "להם" - בלשון זכר, "ותען להם מרים שירו לה" כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים" (טו, כא). מרים הציעה לנשות ישראל לצאת בתופים ובמחולות, לשיר ולהלל לה' על כל הניסים והנפלאות. נשים חכמות תמחו - מה להן ולכל זה. הגברים נושאי העול ומחויבי המצוות, שהם יהללו את ה'. לא כך הבינה מרים. גם אנחנו היינו באותו נס של "סוס ורכבו רמה בים". גם לנו נעשו ניסים, גם אנחנו עוברות את תלאות המדבר - אנחנו שוות לגברים, הן והם, אנחנו יחד.

אין הדרת נשים, גם לא בציבור החרדי. יש האדרה של האשה. הנשים החרדיות יוצאות לעבוד, ולא רק כדי לפרנס את הגבר. חסר נשים חרדיות מופלאות בתחום המדעי, הרפואה והחינוך? נכון, הן לא מבלות עם גברים, לא יוצאות לפאבים ומגדלות את ילדיהם (יחד עם העבודה הקרייריסטית בחוץ). אבל גם בפאבים, במועדונים ובחופי הים, בשטח החילוני, יש הפרדה בין נשים לגברים. יש שירותים נפרדים לנשים וגברים, יש מלתחות נפרדות אז מדוע שלא תהיה רחצה נפרדת בים ובבריכה. מה ההבדל הגדול בין בגד ים מינימליסטי להחלפתו במלתחה משותפת? רחצה נפרדת בים לא ומלתחה נפרדת כן? מי קובע את הגבול?
שנים רבות דרשו מהחרדים להתגייס לצבא, מפלגה מסוימת עשתה קריירה פוליטית מכך והנה כמה לוביסטים מיפי הנפש מעוררים מהומה על מאומה. האם מי שרצה לגייס את החרדים התכוון להעבירם על דתם?
אכן, שום דבר לא ירצה את יפי הנפש. גם הבג"צ שהפעם היה נגדם "חטף" מהם בענין חוק האזרחות שאין נכון וצודק ממנו במדינה יהודית דמוקרטית שאינה מתכוונת להתאבד.
כמו חוק האזרחות כך גם קיבל בג"צ החלטה שאם יש הסכמה אפשר לבצע הפרדה באוטובוס. ברומא התנהג כרומאי היא המלצה חילונית, בדומה בואו לא נפריע לחרדים במרחב שלהם ולא נתערב בחייהם.
כדאי וראוי שכולם נימיכו את הלהבות, וכל אחד יחיה את חייו כרצונו. בצבא יש רב צבאי שעליו לתת את התשובות ההלכתיות. מי שיוצא נגד הרבצ"ה, תת אלוף הרב רפי פרץ מבקש רק להגביה את הלהבות במקום להנמיך אותן. לא שמענו אף טענה רצינית שהחלטות הרבצ"ר נוגדות את ההלכה. אם ישמעו לו אז גם בצבא יבוא הכל על מקומו בשלום.

בס"ד
ערב שבת קודש
עלון דו שבועי
ענג שבת
פרשת: בא - בשלח
ג' בשבט ה'תשע"ב
יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים
לעילוי נשמת בעלי, אבינו וסבנו הרב אורי דסברג ז"ל
(27.01.2012)

מועדי השבת בא
ער"ש מוצ"ש

17.48	16.33	יום -
17.49	16.47	ת"א
17.47	16.37	חיפה
17.51	16.51	ב"ש
17.49	16.44	אילת

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת בא - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	5.01 - 5.04
זמן נחת תפילין	5.31 - 5.34
הנץ החמה (מישור)	6.34 - 6.38
הנץ החמה (הנראה)	6.40 - 6.43
ס"ז ק"ש מג"א	8.28 - 8.29
תצות היום	11.55 - 11.54
מנחה גדולה	12.25 - 12.24
שקיעת החמה	17.15 - 17.10
צאת הכוכבים ב'	18.05 - 18.00

דף יומי: ערכין טו - כא
מועדי השבת בשלח
ער"ש מוצ"ש

17.53	16.39	יום -
17.55	16.53	ת"א
17.53	16.43	חיפה
17.56	16.57	ב"ש
17.54	16.50	אילת

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת בשלח - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.57 - 5.01
זמן נחת תפילין	5.27 - 5.31
הנץ החמה (מישור)	6.29 - 6.34
הנץ החמה (הנראה)	6.34 - 6.39
ס"ז ק"ש מג"א	8.26 - 8.28
תצות היום	11.55 - 11.55
מנחה גדולה	12.26 - 12.25
שקיעת החמה	17.22 - 17.16
צאת הכוכבים ב'	18.12 - 18.06

דף יומי: ערכין כב - כח
לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשתך למספר 1315.
לדוגמה: זמן שקיעה מחר בטבריה"
את העלון ניתן למצוא באתר
www.yeshiva.org.il
וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת
ב"מידע יהודי" www.moreshet.co.il
יו"ר העמותה והעורך ע"ד שמואל חן
כתובת: רח' בלך 3, ת"א
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054
דוא"ל: smulady@netvision.net.il
דפוס: אקסטרה פרינט 50-54-50-1700

נס
בפרשות יציאת מצרים מצווה משה לעשות מעשי פלא, להוכיח שליחותו ולזרזו יציאת ישראל ממצרים. הוא נדרש להפוך מטה לנחש, להכות ביאור ולהפוך מימיו לדם, ולהפנות ידיו לשמים ולהמטיר ברד וארבה וחושך. התורה משתמשת בשני מנחים בהתייחסה לתופעות פלאיות אלו. היא קוראת להם אותות ומכנה אותם מופתים: וְהִרְבִּיתִי אֶת אֹתוֹתַי וְאֶת מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם.
יש לשים לב שהתורה מקפידה להפנות את האותות כלפי בני ישראל: וַיַּעַשׂ הָאֱתוֹת לְעֵינֵי הָעָם. ואלו המופתים לפרעה ומצרים: רָאָה כָּל הַמִּצְרַיִם אֲשֶׁר שָׁמְתִי בְיַדְךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פְרַעֲהוּ.
מה ההבדל בין אות למופת?
מהו נס? האם כל תופעה שהמדע לא מוצא לה הסבר היא נס? האם יתכן נס, שאיננו חורג מסדרי הטבע?

הבא נבחן דוגמא - אם למשל מתגלה בים סוער שביל יבשתי, שהמים מלווים אותו כחומה מימין ומשמאל - האם זה נס? תלוי, אם תופעה זו זוהתה בלב האוקיינוס השקט, על ידי מפענח צילומי לוויין משועמם, שבועיים אחרי תאריך הצילום - זו בלא ספק תופעה מרעישה וחריגה שתדרוש מחקר - אך אף אחד לא יקרא לזה נס. לעומת זאת אם השביל הזה יתגלה לאדם או קבוצה, הנדרפים על כוחות הטבע או רשעי בני אדם, והשביל הזה הוא פתח מילוט והצלה בשבילם - לא נוכל להתקומם נגד מי שיראה בכך נס.
במילים אחרות - הגדרת הנס תלויה לא רק בתופעה אלא גם בצופה - באדם שהתופעה נגעה בו, נחווה על ידו ויצרה אצלו פירוש ותובנה כלפיה.
כאשר נעשים מעשי הפלא לפני בני ישראל, הם נתפסים בעיניהם כנס - הם רואים במעשה הפלא סימן הקושר את המעשה להבטחה הגדולה של ריבון העולמים להוציאם ממצרים:
וַיֹּאמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פֶקֶד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לעומת זאת, כאשר מגיעים משה ואהרן לפני פרעה, מתקבל הרושם שהם נקלעו לתחרות קסמים: הם הופכים מטה לנחש ואף חרטומי פרעה עושים כן. לבו של פרעה מתחזק והוא איננו שת לבו למשמעות של מעשי הפלא - הוא איננו רואה בהם נס.
המחשבה, כי הגדרתו של הנס תלויה בעיני המתבונן ואינה נשענת רק על האירוע הטבעי האובייקטיבי, מוליכה לכמה תוצאות. ראשית, היא מעקרת את הצנינות שבהערת ליטלוד [Littlewood] ביחס לציפיה לנס כל חדש בממוצע. נס אינו ענין לסטטיסטיקה אלא לאינטראקציה בין התופעות בטבע להכרה של האדם ואמונותיו. שנית, היא פותחת את הפתח הגדול למה שמכונה בלשון הרמב"ן: 'הניסים הטבעיים'. בסביבתה של החסידות, בקשו לפתוח צהר לראיית כל עולם הטבע כפלא של גילוי אלוקים, על בסיס זווית המבט המאמינה: 'מי שאמר לשמן שידלק הוא יאמר לחומץ וידלק'. אין טבע אלא הכל נס - הטבע בגימטריה: א-להים.

אלא שבדרך הזו, האיכות הייחודית של הנס הולכת ומתמעמת. אם כל זריחת שמש ולחילופין זרימת מים מן הברז עם פתיחתו - הם נס, אז מה הנס שבנס? נס אמור לעורר התפעמות, חווייה של גילוי, התרוממות הרוח, התעלות הנפש והעמקת ההכרה הדתית. אסור לתת למשחקי ההגדרות ולהתפלספות היתירה, לעקר את 'הטבע' של הנס - חווייה מפעימה הפותחת צוהר אל עומק החיים ושורשם בדיקו כפי שחוו זאת ישראל, הרואים בנס את האות הגדול:
וַיֹּאמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פֶקֶד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנַיִם וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:

הרב **עמית קולא**, רב הקיבוץ הדתי עלומים

<p>העלון מוקדש לזכר ולע"נ גיטל מרים טובה רנד ז"ל נפטרה ב-ט' בשבט תשס"ה. יהי זכרה ברוך!</p>	<p>העלון מוקדש לזכר ולע"נ גיטל מרים טובה רנד ז"ל נפטרה ב-ט' בשבט תשס"ה. יהי זכרה ברוך!</p>
---	---

הכהנים
BREAD CAFE
כשר בהשגחת הרבנות
חולון, גבעתיים ואור יהודה

מתמחים בייצור של דברי מאפה בשיטה חדשנית ב"טעם של פעם"

סניפי הרשת:
חדש: אור יהודה: ההגנה 12, טל: 03-6045412
חולון: המרכבה 73, טל: 03-5507077
תל-אביב: יגאל אלון 126 "קופי שופ", טל: 03-6964865
גבעתיים: כורזין 5, טל: 03-5713554
ויצמן 24 "קופי שופ", טל: 03-5718348
תפוצות ישראל 6 "קופי שופ", טל: 03-5713554

מפעל תפילין
יצוד בתי תפילין
נסוח מהודרות בכנ הנוסחאות
77013 זיס 77

בהשגחת הרב משה שאול קליין שליט"א מוצ"צ בבר"ק רמון הגד"ש ואורן שליט"א.

בדיקת תפילין ותיקונים
במקום עורכים בדיקת מחשב למזוזות, פרשיות ו"ך".

לפניה, להתייעצות ולהזמנה: **09-8870673**

זאת דשא נופש, אירוח ותרבות ארגון שבתות עיון ושבת חתן

<p>שבת שירה ופיוט בנוסח יהודי מרוקו פרשת בשלח ח-ט בשבט תשע"ב 3-4/2/12 מלון תדמור הרצליה</p>	<p>שבת עיון ונופש בנושא מעגל החיים והחגים פרשת ויקהל-פקודי כב-כג באדר תשע"ב 16-17/3/12 במלון המפואר מעלה החמישה</p>	<p>פסח במלון המפואר דן ירושלים הגבעה הצרפתית 8 לילות יד-כב בניסן תשעב 6-14/4/12 (אפשרות לשני לילות/5 חבילות נופש) ■ מוצרי מהדרין ■ שלושה מניינים ■ מחיר אטרקטיבי לנרשמים עד 15/1/12</p>
--	--	--

שמעון: נייד 052-3611441, פקס 08-9268663

דיני השבוע ומנהגיו

שבת פרשת בא

הפטרה: "הדבר אשר דבר ה' (ירמיהו מו, ג).

זמן קידוש הלבנה: ממוצאי שבת קודש אור לה' בשבת ועד ליל שלישי אור ל"ד בשבת.

שבת פרשת בשלח

הפטרה: "ודבורה אשה נביאה" (שופטים ד, ד). הספרדים מתחילים: "ותשר דבורה" (פרק ה').

עמידה ב"שירת הים"

השולחן ערוך (אורח חיים סימן קמו סעיף ד) כתב, ש"אין צריך לעמוד מעומד בעת שקורין בתורה". הרמ"א במקום הוסיף: "יש מחמירין ועומדין". במשנה ברורה (שם ס"ק יט) הביא פוסקים שהכריעו כדעת השולחן ערוך, שאין חובה לעמוד בשעת קריאת התורה, אך, יש בזה משום הידור.

כיום מקובל בציבור כן לעמוד בקריאות מסוימות - בקריאת עשרת הדיברות (דווקא לגבי קריאה זו חזקו דברי המעוררים על העמידה בה בלבד), בקריאת שירת הים, בתענית ציבור כשבעל הקריאה קורא י"ג מידות, וכן בסיומי החומשים נוהגים לעמוד לקראת קריאת הפסוק האחרון של החומש.

למעוררים על מנהג זה, טענה חזקה שהרי נראה כאילו קריאה שעומדים בה יש בה חשיבות יתירה, והרי אין מקום להעדיף חלק מסוים בתורה על פני שאר דברי התורה. וחד"ל אמרו דברים חמורים כפי מי שמשבח שמועה אחת על פני שמועות אחרות, וכן אמרו (עירובין סד, א) "כל האומר שמועה זו נאה, וזו אינה נאה - מאבד הנהגה של תורה", ופירש רש"י הנהגה של תורה - "כבודו של תורה, וסופה להשתכח ממנו".

לכן, וכדי להמעיט מההבחנה בין קריאה לקריאה, מוטב לעמוד לפחות בכל העליה, שבה הפוסקים שנוהגים לעמוד בהם. לגבי "שירת הים" בפרשת בשלח - יש לעמוד מתחילת הקריאה לרביעי ועד חמישי.

יום שלישי י"ד בשבט במנחה לא אומרים תחנון

יום רביעי, ט"ו בשבט.

לא אומרים תחנון. אומרים למנצח בין אשרי ל-ובא לציון. (שולחן ערוך קלא, ו ובמשנה ברורה). אבל עובר לפני התיבה. לא מתענים בט"ו בשבט, גם לא חתן ביום חופתו. נוהגים לאכול מיני פרי אילנות מפירות ארץ ישראל.

ט"ו בשבט - ראש השנה לאילנות.

"ארבעה ראשי שנים הם: באחד בניסן ר"ה למלכים ולרגלים, באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, ר' אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי. באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמיטין וליובלות לנטיעה ולירקות. באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים בחמשה עשר בו" (משנה ראש השנה ב, א). היום נוהגים בט"ו בשבט, לפי שיצאה בת קול ואמרה "הלכה כבית הלל" (גמ' ר"ה יד, ב).

מאי טעמא? מהו הטעם שבאחד בשבט הוא ראש השנה לאילן, ושאלת הגמ' (ראש השנה יד, א) (התוספות מסביר במקום שהגמרא נקטה את בית שמאי מפני שהיא הדעה המוזכרת ראשונה במשנה, אבל הגמרא מתכוונת לפרש אף את דברי בית הלל שמדובר על ט"ו בשבט). ועונה הגמ': "אמר רבי אלעזר, אמר רבי אושעיא: הואיל ויצאו רוב גשמי השנה", ואז מגיע זמן חנטת האילן. ומקשה הגמ' בהמשך (טו, ע"א) אם היתה שנה מעוברת (כמו השנה - מהו? כלומר, אימתי הוא ראש השנה לאילנות בשנה מעוברת? הריטב"א מסביר את השאלה כך: בשנה מעוברת בדרך כלל משתנים סדרי בראשית, וחנטת האילנות נעשית באדר ראשון, לכן מתעוררת השאלה. עונה הגמ' "הלך אחר רוב שנים" - רוב השנים אינן מעוברות ולכן תמיד יהיה בט"ו בשבט.

ט"ו בשבט ראש השנה לענין מעשרות פירות האילן, שאין מעשרים מפירות שגדלו לפני כן על הפירות שגדלו אחר כך. וכן לענין ערלה ורבעי, נגמרת השנה בט"ו בשבט ולא באחד בתשרי.

יש אומרים שגם לענין פירות שביעית, הפירות שחנטו עד טו בשבט של שנה שמינית, נחשבים כשל שמיטה. אחד באלול, אחד בניסן וט"ו בשבט ימי חול רגילים. מדוע בט"ו בשבט עושים בו שינוי של קצת יו"ט? לפי שיש בו מעין שבח ארץ ישראל. ביום זה מתחדש כח האדמה שבארץ ישראל להניב תנובתה, להוציא פירותיה ולהראות שבחה של: "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש" (דברים ח, ח).

ברכה ראשונה ואחרונה על מאכל

שבעת המינים: חיטה, שעורה, גפן, תאנה, רימון, זית, תמה. את מצוות הביכורים צריך לקיים מפירות חשובים והם שבעת המינים. גם בברכות יש להן קדימות. קל לזכור סדר קדימות הברכות באמצעות ראשי תיבות: **מ"ג"ע א"ש" מוציא - מזונות, גפן, עץ, אדמה, שהכל**.

המוציא ומזונות - ברכות המוציא לחם מן הארץ ובורא מיני מזונות, הנאמרות על מיני מאפה העשויים מחמשת מיני הדגן - חיטה ומשפחה הכוסמת והשיפון, ושעורה ומשפחה שיבלת השועל. כאשר מונחים על השולחן מיני מאפה, יש לברך על מין המאפה ורק לאחר מכן על הפירות האחרים. אם המאפה הוא לחם, חלה, לחמנייה או פיתה, יש לברך ברכת המוציא ורק לאחר מכן על הפירות. כאשר הפירות הם חלק מהסעודה, אין צורך לברך עליהם כלל, שכן ברכת המוציא מתייחסת לכל הסעודה ולא לפת בלבד ופוטרת את כל שאר המאכלים והמשקאות מחובת הברכה. אך אם הפירות אינם חלק מן הסעודה, יש לברך עליהם לאחר ברכת המוציא. יוצא דופן הוא היין, שברכת המוציא אינה פוטרת מלברך עליו את ברכת בורא פרי הגפן, עקב היותו המובחר שבמשקאות.

אם המאפה הוא עוגה, עוגייה, כעכים, מציות, חטיפים מלוחים ודומיהם, יש לברך עליהם בורא מיני מזונות לפני שמברכים על הפירות את ברכתם הראויה. זאת משום שהם המובחרים ביותר מבין שבעת המינים.

גפן - בורא פרי הגפן - היא הברכה השלישית בחשיבותה, לאחר ברכות המוציא ומזונות. נתייחדה ליין, עקב היותו משקה מובחר ומשבעת המינים.

כאשר על השולחן משקאות שונים, יש לברך תחילה בורא פרי הגפן, וברכה זו פוטרת את הברכה על שאר המשקים. אולם, ברכת בורא מיני מזונות קודמת לברכת בורא פרי הגפן. לכן, כאשר עורכים קידוש בשבת, מברכים קודם על היין את ברכתו ורק לאחר מכן על הלחם או החלה. מטעם זה, בין השאר, נהוג לכסות את החלה בשעת הקידוש, שלא תתבייש, כביכול, מהשינוי שנעשה בסדר הברכות הרגיל בו איחרו את ברכתה לברכה על היין. **עץ** - ברכת בורא פרי העץ - הנאמרת על פירות האילן. גם לגביה קיימים דיני קדימה מיוחדים:

כאשר פירות שבעת המינים מונחים על השולחן ביחד עם פירות אחרים במטרה לאוכלם, יש לברך את ברכת בורא פרי העץ עליהם ובכך לפטור את הפירות האחרים.

כאשר מונחים כמה פירות משבעת המינים, יש לברך על המין הראשון לפי סדר זה: (ובכך לפטור את האחרים מחובת הברכה): זית, תמה, גפן, תאנה, רימון. סדר זה נקבע לפי קרבתם של שמות הפירות למילה "ארץ" בפסוק "ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון, ארץ זית שמן ודבש".

רק אחר כך מגיעות הברכות על מאכלים שאינם משבעת המינים: **אדמה** - בורא פרי האדמה, הנאמרת על ירקות ופירות חד-שנתיים כבננה.

שהכל - ברכת שהכל נהיה בדברו, הנאמרת על מוצרי מזון שאינם מן הצומח או שצורתם הטבעית כצומח שונתה ללא הכח. גם לגבי ברכה אחרונה יש התייחסות מיוחדת לשבעת המינים. כאשר על לחם מברכים 4 ברכות של ברכת המזון, ועל שבעת המינים מברכים ברכה אחת מעין שלוש שמזכירה את עיקר עניני ברכת המזון, ועל כל שאר הפירות מברכים את הברכה הפשוטה יותר בורא פירות.

בדרכי חיינו

לעילוי נשמת הרב אורי דסברג ז"ל

שני מוקדים חשובים (למשל, יש עוד) של חוסר התחשבות, התעלמות, העזזה, חוצפה, ולקייח סיון נפוצו בדרך: שני מוקדים אלה בתל-אביב הסואנת מלמדים על הכלל ודורשים התייחסות מיוחדת. מעבר החציה ברח' צייטלין פינת אבן גבירול - התעלמות מוחלטת של רוב הולכי הרגל (בכל גיל) מאור אדום ברמזור. בצומת שבדרך השלום יגאל אלון ליד קניון עזריאלי התעלמות כמעט מוחלטת של נהגים הפונים שמאלה מרח' יגאל אלון לדרך השלום בכיוון הקניון מהרמזור המתחלף לאדום וכניסה לצומת המלאה במכוניות. במקומות מועדים אלה קרו כבר תאונות והיו נפגעים, בין אם הולכי רגל ואם אלה נהגים. בשני מקומות אלה כמו ביתר הכבישים המשטרה יכולה וצריכה לממן את תקציבה מרישום דוחות. צריך להגיד, להסביר, ללמד ולהתריע. אבל דוקא במקרים כעין אלה רישום דוח יקר יכול להתריע נהגים מלהדחף לצומת עמוסה ובודאי כשהאור ברמזור מורה אדום, ובכך להציל חיים ולאפשר תנועה סדירה בצומת. לדעתנו, דו"ח תנועה להולכי רגל ישפיע אף יותר על השמירה על כללי הזהירות בדרכים. להולך רגל יהיה אכפת יותר אם הוא יצטרך לשלם מכיסו על הסיכון שהוא לוקח במעבר באור אדום. נג... איפה המשטרה?

"הגדת לבנך ביום ההוא לאמר" (יג, ח) הגר"א דסלר רואה בהגדה של פסח מקור איתן ללימוד וחינוך הילדים (מכתב מאלה, ח"ד עמ' 249). כך למשל הצורך לשאול שאלות - ראה 4 הקושיות. או עניני ההמחשה - ציורים חיים - "מצה זו", "מרור זה" - כזה ראה... כך תתנהג... כל זה בפרשת בא והנה ברצף אחד כבר בתחילת פרשת בשלח נראה שלמעשה של האדם יש השפעה נצחית - "זיהי בשלח פרעה את העם" (יג, ז) - מלמד שהיה פרעה מלווה אותם ביציאה (מדרש רבה) - בגלל כך הוא זכה וזיכה עמו לדורי דורות שהזוהרנו "לא תתעב מצרי". (מדרש תנחומא). למעשה האדם יש השפעה רבה בכביש. צר מאד לראות מטפלת מבוגרת או אפילו אמה צעירה חוצה בכביש באור אדום כשהיא דוחפת גלגלת תינוק. מה אשם התינוק שמזלזלים בו כל-כך ומעמידים אותו בפני סכנת נפשות?

להתרחק מן הנסיון היא דרישה לא כל-כך מוגזמת. על הנאמר בקריעת ים סוף "ויבקעו המים" (יד, כא) אומר מדרש תהלים (קיד) "הים ראה וינס, מה ראה, ארונו של יוסף יורד לים. אמר הקב"ה ינוס מפני הנס, שנאמר וינס ויצא החוצה אף הים יהיה נס מפניו". מעשה "וינס" של יוסף, עזיבת בגדו אצלה על אף שבכוחו היה לקחת את הבגד, מלמדת גדולתו שלא רצה לשהות במקום סכנה ולו שניה מיותרת, או כהסבר הרמב"ן, עיקר עבודת האדם היא לברוח ממקום הסכנה, להתרחק כמה שיותר מהר ורחוק מן הנסיון. היצר מקשה, אבל זה מה שצריך לעשות. המנוסה מפני הנסיון.

על משפט וכלכלה בפרשה

עו"ד זאב דסברג

ביציאת מצרים יש כמה היבטים של סופיות וחוסר הפיכות, נביא 2 דוגמאות: רבות נכתב על הסדר וההדגתיות של מכות מצרים. גם בנושא אי-ההפיכות של המכות יש מדרג עולה: בתחילה יכלו החרטומים לעשות גם הם בלתייהם, לאחר מכן ככל שמדובר בנזקים לרכוש - רכוש ניתן לרכוש לאחר הנזק. לאחר ההתראה של מכת הארבה פונים חרטומי מצרים לפרעה ומבקשים ממנו לשלח את ישראל: "הטרם תדע כי אבדה מצרים". התורה אינה מפרטת את תשובת פרעה לחרטומים אך ניתן לשער שנתגובת הייתה - ארבה אני וארבה הולך במקומם או במאוחר תחזור מצרים להיות "גגן ה' כארץ מצרים". אפילו מכות שגרמו למות אדם - יכולות

להירפא בהולדתו של אדם אחר ונחמה בו (כך מצינו באיוב). אולם, מכת בכורות - אינה הפיכה. גם אם יוולד ילד חדש - הוא לא יכול להפוך לבכור.

ישנו עיקרון משפטי של מניעות. לפי עקרון זה צד א' שאיפשר לצד ב' לעשות מעשה וצד ב' הלך ושינה את מצבו לרעה כתוצאה מהסכמת צד א' - אזי צד א' מנוע מלחזור בו מהסכמתו. אולי זהו פשר החיפזון באכילת הפסח. בני ישראל אוכלים את הפסח כשהם מוכנים ליציאת מצרים - מותניהם חגורים נעליהם בגליהם וצירורותיהם כבר ארוזים ומוכנים לדרך. מיד עם היתן הסכמת פרעה ליציאת מצרים - יוצאים בני ישראל ובכך "משנים את מצבם" באופן שפרעה כבר לא מורשה, משפטי, לחזור בו.

סיפור ומעשה ומוסר השכל

אתה חונן לאדם דעת

מכון לשבתך פעלת ה' (טו, יז)

ברוך דובדבני, מי ששימש מנכ"ל מחלקת העליה בסוכנות היהודית, סיפר: היה זה בחורף תשט"ז, לאחר "מבצע סיני". נחתם הסכם בין ממשלת פולין לברית המועצות, שלפיו כל אנשי מדינת פולין, יהודים ולא יהודים, שהיו אזרחי פולין ב-1 בספטמבר 1939, היינו יום פרוץ מלחמת העולם השנייה, ונמלטו לרוסיה, יש להם זכות לשוב לפולין. במסגרת הסכם זה חזרו אלפי יהודים מכל קצווי רוסיה לפולין, ורובם עלו אחרי כן לישראל. יהודה בגורלי הזכות לצאת לפולין כדי לסייע בארגון העליה ההמונית הזאת לישראל.

בבוקר אחד בחודש דצמבר, כאשר הקור בורשה הגיע ל-19 מעלות מתחת לאפס, ואני מגיע לבנין שגרירות ישראל, בו מצאנו גם אנו אכסניה לעבודת העליה. והנה החצר מלאה עשרות רבות של אנשים שהגיעו מרוסיה ורוצים לעלות לארץ. בפנינת החצר ראיתי עומד יהודי זקן, עיניים כבות ללא ברק של חיים, עצמות לחייבו בלטו ביותר, ובגדי היו קרועים ובלויים, למרות הקור העז. הרגשתי מיד שהאיש הזה רוצה לשוחח איתי, והוא מחכה שאסיים את שיחותי עם האנשים האחרים. בתום השיחות, ניגש אלי האיש ושאלני האם אני מירושלים? אמרתי: כן. ואז שאל אם הכרת בירושלים את מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל? עניתי לו שזכיתי לאחוז בשיפולי גלימתו ולהנות מתורתו ומשיחותיו. ואז פרץ האיש בכבי מר ואמר לי: חבל, חבל שלא שמעתי בקולך, והמשיך להתניח. לאחר שנהגע מעט סח לי את סיפורו: היה זה בשנות ה-20 הראשונות, אני הייתי תעשיין גדול בפולין. החלטתי לבקר בארץ ישראל, ולחוגג בה את הפסח. כיהודי דתי ביקרתי מיד עם בואי אצל הרב זצ"ל. הוא קבלני בחמימות וביקשני לראות את טוב הארץ ולחשוב על השתקעותי בה. עשיתי כן. כשחזרתי לרב קוק, בין היתר שאלתי כיצד עלי לנהוג ב'יום טוב שני של גלויות', מאחר שאני תייר? על זה ענה לי הרב בחיוך: תחלטי עכשיו להביא את משפחתך לארץ ולהקים פה בית חרושת, וכבר בפסח זה תחוג יום אחד ככל יושבי ארץ ישראל. קיבלתי את הדברים ברוח בדוחה, וחשבתי בלבי הלא יש עוד כמה שבועות לפני החג, אכנס אל הרב שנית ואציג בפניו שוב את השאלה. על זה ענה לי הרב: "הלא כבר אמרתי לך שתעלה לארץ וגם אם תשוב אחרי פסח לחסל שם את ענייניך, תחוג עכשיו יום אחד של יום טוב". אמרתי לו: יסלח לי הרב, חשבתי ובדעתי לחזור לגולה, וכיצד אחוג בארץ ישראל? דפק הרב בידו על השולחן ואמר ברגש רב: דעתך לחזור? הלא זה חוסר דעת!... המשיך היהודי ואמר בקול שבור: לא שמעתי בקול הרב, חזרתי לגולה ונשארתי שם, ובימי השואה שכלתי את אשתי ואת ילדי ואת נכדי והנני כיום בודד כערער בערבה. מחוסר כל חזרתי הנה אחרי שנות נדודים ברוסיה, וכל פעם אני נזכר בדברי הנבואה של הרב: הלא זה חוסר דעת!... (מהספר שבעים פנים לתורה של שמחה רז).